

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Wiedniu

Kraj związkowy - Przedarulia (Vorarlberg)

Położenie na mapie Austrii

Powierzchnia (2014 r.): 2.601,12 km²

Ludność (30.06.2013 r.): 369.424

Gęstość zaludnienia (30.06.2013 r.): 141 mieszkańców / km²

Stolica: Bregencja (Bregenz) (30.06. 2013 r.)- 27.309 mieszkańców

Powiat Bregencja (Bezirk Bregenz) (30.06.2013) - 125.658 mieszkańców

Wzrost gospodarczy (2013): 4,8%

PRB (2011 r.): ok. 13,1 mld €

Stopa bezrobocia (1.4.2013): 6,9%

Eksport (2013 r.): ok. 6.573 mld €

Import (2013 r.): ok. 4.394 mld €

Powiaty: 4

Gminy: 96

Oficjalna strona rządowa landu Vorarlberg: www.vorarlberg.at

Vorarlberg jest najdalej wysuniętym na zachód krajem związkowym Austrii. Graniczy on z trzema państwami: Niemcami (na północy), Szwajcarią (na południu i zachodzie) i Lichtensteinem (na zachodzie). Na wschodzie land graniczy z innym krajem związkowym Austrii - z Tyrolem. Jest to górzysta kraina pomiędzy Jeziorem Bodeńskim i Arlbergiem - niecałe 95 kilometrów dzieli północ od południa. Region ten w całości leży na obszarze Alp, a dokładniej w obrębie Alp Wschodnich.

Ze względu na ukształtowanie terenu zaledwie 30% terenów Vorarlbergu nadaje się do zamieszkania - reszta to tereny wysokogórskie. Osadnictwo skupia się w nizinie nadreńskiej biegnącej wzdłuż zachodniej granicy landu (i zarazem państwa), czyli wzdłuż granicznego Renu do Jeziora Bodeńskiego, gdzie zamieszkuje 3/4 ludności. W tym pasie leżą wszystkie miasta, tworzące w praktyce jedną aglomerację. Pod kątem fizykogeograficznym nizina nadreńska jest jedną z trzech stref krajobrazowych Przedarulanii. Pozostałe dwie to: Las Bregencki - kraina lasów i hal, rozproszonych wiosek, hodowli i mleczarstwa zajmująca północną połowę kraju oraz Wysokie Alpy zajmujące południowe i wschodnie obrzeże kraju.

Stanowią one niewątpliwie atrakcję turystyczną, natomiast gospodarczo użytkowane są tylko doliny. Największą z nich jest dolina rzeki Ill, w której skupia się osadnictwo tego obszaru.

Podział administracyjny Vorarlbergu przedstawia się następująco:

- **4 powiaty:**
  - Bregencja - siedziba: Bregencja, 863,33 km², 128 568 mieszkańców, 40 gmin, w tym miasto Bregencja - stolica landu,
  - Dornbirn - siedziba: Dornbirn, 172,37 km², 84 117 mieszkańców, 3 gminy, w tym miasta Dornbirn i Hohenems,
  - Feldkirch - siedziba: Feldkirch, 278,26 km², 101 497 mieszkańców, 24 gminy, w tym miasto Feldkirch,
  - Bludenz - siedziba: Bludenz, 1287,52 km², 61 100 mieszkańców, 29 gmin, w tym miasto Bludenz

- łącznie **96 gmin**

Trzy gminy z terenu Vorarlberg zdobyły w 2010 r. najwyższe europejskie wyróżnienie (European Energy Award) w konkursie dla najbardziej pro ekologicznych i energooszczędnych miejscowości. W rankingu rokrocznie bierze udział ok. 600 europejskich miast i gmin z 10 krajów „starej” UE. Wspomniane gminy to: Langenegg (1 miejsce), Zwischenwasser (2 miejsce), Mäder (3 miejsce).

Układ sił politycznych – stan na dzień 2.10.2014

W rządzie landowym, liczącym 7 miejsc, zasiadają przedstawiciele jednej partii politycznej – Austriackiej Partii Ludowej (ÖVP).

Szefem rządu landowego (niem. Landeshauptmann) jest Mag. Markus Wallner, sprawujący kontrolę finansową i majątkową, a także zajmujący się sprawami zagranicznymi i integracją europejską. Skarbnikiem rządu landowego (niem. Landesstatthalter) jest Mag. Karlheinz Rüdisser. Do jego kompetencji należy gospodarka, zagospodarowanie przestrzenne, rynek pracy oraz transport i turystyka.

W skład rządu wchodzi ponadto pięciu ministrów landowych:

Dr. Greti Schmid – sprawy socjalne

Mag. Siegmund Stemer – edukacja, sport, ustawodawstwo

Ing. Erich Schwärzler – rolnictwo, leśnictwo, ochrona środowiska, sprawy wewnętrzne

Dr. Christian Bernhard – służba zdrowia, pomoc osobom niepełnosprawnym

Dr. Bernadette Mennel – sport i szkolnictwo

Mag. Harald Sonderegger – kultura, szkolnictwo wyższe

W parlamencie landowym (niem. Landtag) Przedarlantii, z siedzibą w Bregenz, zasiada 36 parlamentarzystów. Prezydentem parlamentu jest Dr. Gabriele Nußbaumer (ÖVP), wiceprezydentami są: Peter Ritter (ÖVP) i Ernst Hagen (FPÖ¹).

Układ sił politycznych w parlamencie obejmuje następujące partie (stan z 2014 r.):

ÖVP – 20 posłów, szefem klubu (Klubobmann) jest Mag. Roland Frühstück

FPÖ – 9 posłów, szefem klubu jest Dieter Egger

GRÜNE² – 4 posłów, szefem klubu jest Johannes Rauch

SPÖ³ – 3 posłów, szefem klubu jest Michael Ritsch

---

¹ FPÖ – Wolnościowa Partia Austrii

² GRÜNE - Zieloni

³ SPÖ – Socjaldemokratyczna Partia Austrii

Ludność Vorarlbergu jest czysto niemiecka, gdyż osadnictwo alemańskie okazało się najtrwalsze na terenie danego landu. Język mówiony używany w Vorarlbergu należy do grupy dialektów alemańskich, a nie bawarsko-austriackich, jak w całej pozostałej Austrii.

Stolicą kraju związkowego jest **Bregencja** leżąca nad Jeziorem Bodeńskim (Bodensee), nad brzegiem którego zbiegają się granice Austrii, Niemiec i Szwajcarii tworząc atrakcyjny widokowo obszar. Dla Austrii jezioro to jest także niezwykle dogodną trasą transportową i komunikacyjną ułatwiającą łączność z Europą Zachodnią. Stolica landu słynie przede wszystkim z organizowanego corocznie (od 1945 roku) w lipcu i sierpniu międzynarodowego festiwalu sztuki „Bregenzer Festspiele”. Atrakcyjne położenie miasta czyni je całorocznym ośrodkiem turystycznym i sportowym: przez znaczną część roku można uprawiać tu turystykę pieszą i rowerową, latem powodzeniem cieszą się tu sporty wodne, a zimą - sporty zimowe, w tym narciarstwo zjazdowe. Dużą popularnością cieszy się również Kunsthaus Bregenz (KUB) uchodzące za prawdziwą świątynię nowoczesnej sztuki. Od chwili powstania w 1997 roku ciągną doń pielgrzymki miłośników wystaw i architektury.
<http://www.bregenz.at/>

Gospodarka

W gospodarce Vorarlbergu dominuje turystyka będąca głównym źródłem dochodu dla tego landu. Ze względu na peryferyjne położenie kraju dominują turyści zagraniczni, przede wszystkim Niemcy. Ruch turystyczny skupia się we wschodniej części kraju - największym ośrodkiem jest gmina Mittelberg, nad granicą z Niemcami. Obiektem zainteresowania są przede wszystkim Wysokie Alpy. Vorarlberg jest uznawany za krainę sportów zimowych i kolebkę narciarstwa w Alpach. Powszechną renomą cieszą się miejscowe szkoły narciarskie, a kluby narciarskie należą do najstarszych na świecie. Niektóre regiony narciarskie takie, jak Arlberg, czy Montafon cieszą się renomą światową. Każdy z nich oferuje komfortowe warunki wypoczynku i zachwycającą przyrodę. Dwa aspekty Vorarlbergu doceniają fani sportów zimowych z całego świata szczególnie: gościnność i serdeczność austriackich gospodarzy, którzy zapewniają swoim gościom bogatą i profesjonalnie przygotowaną ofertę wypoczynku, kojarzoną z wysoką jakością usług oraz zapierające dech w piersiach widoki, na niezliczoną ilość szczytów górskich. Około $\frac{3}{4}$ powierzchni Vorarlbergu przypada na tereny górskie sięgające 3 tys. metrów.

Nartostrady zostały wkomponowane w krajobraz. To samo dotyczy nowych budowli, dzięki czemu w osadach Vorarlbergu nadal dominuje urokliwa drewniana architektura. Wiele budowli otrzymało nagrody i wyróżnienia na konkursach architektonicznych. Między innymi: gmach festiwalowy w Bregencji, Hotel Martinspark i pływalnia w Dornbirn, Hotel Krone Hittisau. Wspaniałe punkty widokowe znaleźć można przykładowo w **Lech-Zürs**, zaliczanym do najlepszych regionów narciarskich na świecie i w liczącej 39 km długości **Dolinie Montafon**, która zimą zamienia się w prawdziwy raj dla zwolenników sportów zimowych- 62 kolejki górskie i wyciągi, prawie 222 km oznakowanych i zadbanych tras narciarskich, wycieczki narciarskie na lodowcu Silvretta, 100 km tras do biegów narciarskich, ok. 290 km tras pieszych zimowych wędrówek, sztuczne i naturalne tory saneczkowe, zadaszony tor lodowy i wiele innych atrakcji. Kolejnym interesującym regionem narciarskim jest **Bregenzerwald** charakteryzujący się wyjątkowo obfitymi opadami śniegu. Bregenzerwald i jego wyjątkowa architektura stanowią idealne miejsce dla miłośników przyrody. Region ten słynie ze swego wybornego górskiego sera, szlaku serowego, licznych ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych.

W **Schwarzenbergu** natomiast, który jest typową, alpejską, wiejską miejscowością odbywa się festiwal muzyczny poświęcony Schubertowi (Schubertiade).

Wraz z letnim festiwalem w Bregencji i innymi licznymi imprezami folklorystycznymi i kulturalnymi czyni on z Przedarlantii jeden z najbardziej liczących się ośrodków kulturalnych w Austrii.

Turystyczne walory tego kraju związkowego powodują, że Vorarlberg stwarza optymalne warunki do aktywnego wypoczynku zarówno zimą, jak i latem. Liczne szlaki piesze prowadzą śladem wydarzeń historycznych, pozwalają poznać gospodarkę alpejską, świat miejscowych baśni i legend. Nie brak również rowerowych tras górskich, a nowością jest Skyver-Touren - uczestnicy wspinają się na szczyt z plecakiem, a do doliny zjeżdżają na składanym rowerze górskim. Na miłośników jazdy konnej w wiosce Brand czekają stajnie, wielka hala do ujeżdżania koni i szkoła jeździectwa. Również amatorzy golfa znajdą w Vorarlbergu coś dla siebie. Fani tego ekskluzywnego sportu mogą wybierać wśród czterech 18-dołkowych pól (regiony: Bregenzerwald, Bodensee-Vorarlberg, Brand, Bludenz). Nowością jest szlak dla łuczników (otwarty wiosną 2009 roku). Tworzą go dwa trójwymiarowe parkury składające się z 28 stacji.

Znana jest również tutejsza kuchnia zaliczana do najlepszych w Austrii. O jej jakości świadczą nagrody przewodników kulinarnych. "Guide Michelin" w samym Lech Zuers wyróżnił 4 restauracje oraz 4 lokale z innych miejscowości. A przewodniki "Gault-Millau" i austriacki "A la carte" nagrodziły po 53 restauracje w całym Vorarlbergu. Kucharze oferując dania tradycyjne chętnie wykorzystują typowe produkty regionalne, jak słynny górski ser oferowany w różnych stopniach dojrzałości i z odmiennymi przyprawami, ryby z Jeziora Bodeńskiego, mięso z okolicznych gospodarstw, owoce, warzywa i zioła. Tradycyjnym daniem w Vorarlbergu są lane kluski zasmażane z serem (Kässpätzle i Käsknöpfle). Innym przysmakiem jest Montafoner Sura Kees - chudy, łagodnie przyprawiony krowi ser, który narodził się ponoć w XII wieku i uchodzi za najstarszy w regionie alpejskim.

Vorarlberg jest również regionem przemysłowym. Największy udział w produkcji ma przemysł odzieżowy i włókienniczy. Mocną pozycję na rynku ma tutejszy przemysł tekstylny jak również sektor metalurgii, żelaza oraz przemysł spożywczy. Działa sporo elektrowni wodnych, produkujących energię na miejscowe potrzeby i na eksport. W produkowany w miejscowych elektrowniach wodnych prąd zaopatrywana jest nie tylko Austria, ale także Niemcy i kraje Beneluksu.

Znanym przedsiębiorstwem specjalizującym się w energetyce wodnej jest Vorarlberger Illwerke AG. Firma ta mocno wspiera również turystykę (troska o szlaki i mapy, budowa kolejek i schronisk). Wielkie znaczenie odgrywa przykładowo alpejska trasa turystyczna Silvretta łącząca Vorarlberg z Tyrolem, która powstała z inicjatywy tej firmy. Trasą tą co roku przemieszcza się ponad 150 tys. samochodów, motocykli i autobusów. Jej rozbudowa przyczyniła się do znacznego wzrostu liczby mieszkańców okolicznych osiedli i do rozwoju regionu. Wzdłuż trasy rozbudowano infrastrukturę turystyczną: gospody, kioski oraz położony najwyżej w Europie ośrodek narciarski.

W Vorarlbergu działają firmy w zakresie nowoczesnych technologii. Światowy koncern Doppelmayr ma tutaj swoją główną siedzibę (kolejki linowe). Wspólnie z inną miejscową firmą Doppelmayr zastosował w wyciągach krzeselkowych podgrzewane siedziska, które obecnie spotkać można w wielu regionach narciarskich w Austrii i Europie. Firma LTW Intralogistics z miejscowości Wolfurt (podmiot zależny koncernu Doppelmayr) jest znanym

w świecie producentem nowoczesnych urządzeń w zakresie technik do wysokiego magazynowania. Stosowane na całym świecie urządzenia do sztucznego naśnieżania w sporej części pochodzą również z Vorarlbergu. Z kolei firma Bachmann Electronic z miejscowości Feldkirch należy do liderów w branży systemów automatyki przemysłowej (sterowniki dla elektrowni wiatrowych), budowy maszyn i podzespołów. Kolejną znaną firmą jest Zumtobel zajmujący się produkcją sprzętu oświetleniowego oraz koncern spedycyjno - transportowy Gebrüder Weiss z Lauterach zatrudniający ok. 4,5 tys. osób. Z kolei firma Pfanner z Lauterach jest jednym z większych austriackich producentów soków owocowych i napojów orzeźwiających, które w 80 % trafiają na rynki zagraniczne. Alpla Gruppe z Hard jest jednym z największych producentów (obroty w 2013 r. wyniosły 3,11 mld euro) plastikowych butelek typu PET do napojów i opakowań do kosmetyków. Firma posiada zakłady produkcyjne w 40 krajach, w tym w Polsce. Najbardziej znanym rodzinnym przedsiębiorstwem Przedarulanii (z uwagi na specyfikę produkcji) jest producent pieczywa i wyrobów cukierniczych Ölz z Dornbirn.

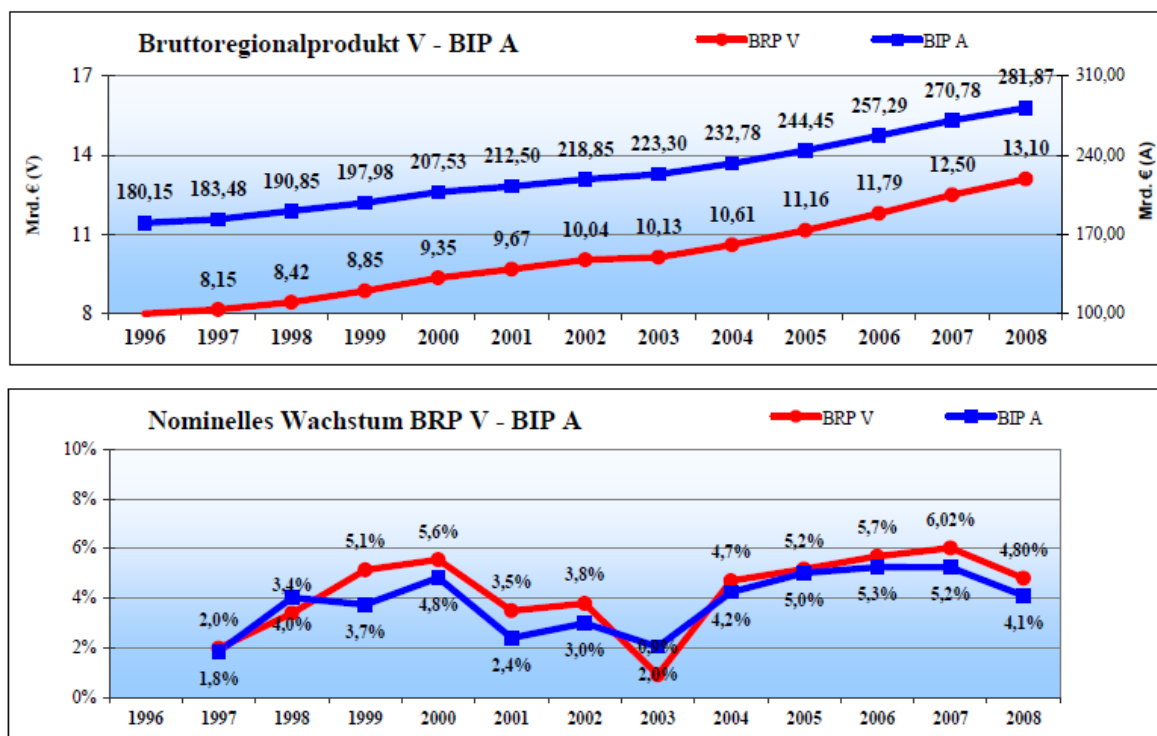
Rolnictwo, ze względu na ukształtowanie terenu, ma znaczenie marginalne i bazuje głównie na hodowli bydła. Specjalnością kraju jest wyrób serów. Nie mniejszą atrakcją Vorarlbergu są naturalne kosmetyki. W tym środki do pielęgnacji ciała z serwatki, górskiego miodu i ziół. Vorarlberg, podobnie jak Tyrol, jest krajem tranzytowym dla ruchu pasażerskiego i towarowego między północą a południem Europy. Tranzytowa linia kolejowa i autostrada biegną doliną Renu na odcinku od Feldkirch do Bregencji. Tą samą trasą biegnie rurociąg *Central Europe Line* z Genui do Ingolstadt. Paradoksalnie, ze względu na barierę w postaci pasma Arlberg na granicy z Tyrolem, Vorarlberg jest znacznie trudniej dostępna od strony pozostałej części Austrii, niż od strony Niemiec i Szwajcarii.

Kraj Związkowy Vorarlberg na tle innych regionów Austrii na podstawie wybranych danych

Pozycja	BKB na jednego mieszkańca		Badania i rozwój		Stopa bezrobocia		Liczba noclegów	
	2011, w €		2011, w % PKB		2013, w %		2013	
	Österreich	35.700	Österreich	2,77	Österreich	4,9	Österreich	132.629.032,0
1.	Wien	45.600	Steiermark	4,64	Wien	8,4	Tirol	45.064.344
2.	Salzburg	41.300	Wien	3,42	Kärnten	5,3	Salzburg	25.805.744
3.	Vorarlberg	38.000	Tirol	2,77	Niederösterreich	4,6	Wien	12.719.289
4.	Tirol	36.800	Kärnten	2,75	Oberösterreich	4,1	Kärnten	12.515.379
5.	Oberösterreich	35.900	Oberösterreich	2,71	Steiermark	4,0	Steiermark	11.309.604
6.	Steiermark	31.000	Niederösterreich	1,56	Burgenland	4,0	Vorarlberg	8.747.843
7.	Kärnten	30.400	Vorarlberg	1,48	Vorarlberg	3,2	Oberösterreich	7.080.831
8.	Niederösterreich	29.400	Salzburg	1,45	Tirol	3,0	Niederösterreich	6.532.632
9.	Burgenland	24.000	Burgenland	0,76	Salzburg	2,9	Burgenland	2.853.366

źródło*: STATISTIK AUSTRIA, 26.05.2014.

Produkt regionalny brutto landu Vorarlberg w stosunku do produktu krajowego brutto Austrii:

Źródło: Sprawozdanie za rok 2009 kraju związkowego Vorarlberg, październik 2009

Izby gospodarcze w Austrii mają wieloletnią tradycję sięgającą 1849 roku, kiedy to wprowadzono dla przedsiębiorców obowiązkową do nich przynależność, a samym izbom dano uprawnienia m.in. do opiniowania aktów prawnych. Każdy kraj związkowy posiada własną Izbę Gospodarczą z sekcjami ds. przemysłu, rzemiosła, usług, handlu wewnętrznego, banków i ubezpieczeń, transportu, telekomunikacji i turystyki. Od 1946 roku funkcjonowała Federalna Izba Gospodarcza, przekształcona 1.01.1994 r. w Austriacką Izbę Gospodarczą (WKÖ), z szerokimi kompetencjami i federacyjnie wybieranymi i działającymi organami. Od 1946 roku do systemu izbowego włączono zrzeszenia branżowe. Obecnie do WKÖ należy 130 zrzeszeń, które na szczeblu izb landowych tworzą tzw. sekcje i grupy branżowe. Łącznie WKÖ grupuje ok. tysiąca podmiotów prawa publicznego - zrzeszeń, stowarzyszeń, grup i podgrup branżowych oraz 428 tysięcy podmiotów indywidualnych (od jednoosobowego przedsiębiorstwa po wielkie elektrownie). Izby podlegają jedynie nadzorowi prawnemu ze strony Federalnego Ministerstwa Gospodarki.

Izba reprezentuje interes gospodarki wobec państwa i innych grup społeczno-zawodowych. Izba ma ustawowo zagwarantowane prawo do opiniowania ustaw i rozporządzeń oraz do delegowania swoich przedstawicieli do licznych komisji, rad nadzorczych i innych ciał doradczych (przedstawiciel Izby zasiada np. w Radzie Generalnej Austriackiego Banku Narodowego. Austriacka Izba Gospodarcza utrzymuje także ok. 108 przedstawicielstw zagranicznych na całym świecie -Wydziałów Handlowych i tzw. Biur Marketingowych (np. w Polsce w Warszawie i Krakowie). Izby finansowane są ze składek członkowskich, opłat wpisowych i innych opłat za dodatkowo świadczone usługi (np. analizy rynkowe, branżowe). Członkostwo pracodawców lub pracobiorców jest obligatoryjne.

Izba Gospodarcza Przedarulanii:

Wirtschaftskammer Vorarlberg 6800 Feldkirch, Wichnergasse 9 Tel: +43 (0)5522 / 305-0 Fax: +43 (0)5522 / 305-100 E-Mail: praesidium@wkv.at Internet: http://wko.at/vlbq	Manfred REIN	Dr. Helmut STEURER Stv.: Dr. Christoph JENNY
--	------------------------------	--

W Polsce swoje zagraniczne oddziały posiada około 15 przedsiębiorstw pochodzących z Przedarulanii. Na uwagę zasługują przykładowo:

- firma **AAT Abwasser- und Abfalltechnik GmbH & Co -** Atara Sp.z o. o.(Warszawa), która zajmuje się projektowaniem i dostarczaniem technologii przerobu ścieków organicznych, zagospodarowywania i odzysku biogazu z odpadów.
- **Josef Bertsch Gessellschaft m.b.H & Co. KG.** – Bretsch Polska Sp. z o.o.(Kraków) – Producent kotłów na biomasę i paliwa stałe, kotłów odzyskowych dla turbin gazowych i procesów technologicznych.
- **Kaufmann GmbH** – Geoserv Sp z o.o. (Warszawa) - Producent pomocy murarskich.
- **Liebherr-Werk Nenzing GmbH** – Grupa Liebherr(Ruda Śląska) zajmuje się na terenie Polski dystrybucją, serwisem i wynajmem maszyn budowlanych własnej produkcji.
- **Schelling Anlagenbau GmbH** – Producent obrabiarek do drewna z przedstawicielstwem w Środzie Wlkp.
- **Zortea Gebäudetechnik GmbH** – Zortea System Polska Sp. z o.o.(Otwock) to specjaliści w dziedzinie gromadzenia oraz dystrybucji zimna i ciepła.
- **Zumtobel Licht GmbH - Zumtobel Lighting GmbH Sp.z o.o** Przedstawicielstwo w Polsce (Warszawa)- wiodący na rynku międzynarodowym oferent całościowych, przyszłościowych rozwiązań w zakresie światła do zróżnicowanych zastosowań.